

Cristina PREUTU*

LEGAȚIA FRANCEZĂ DIN BUCUREȘTI ȘI REZISTENȚA GAULLISTĂ¹

THE FRENCH LEGATION IN BUCHAREST AND GAULLIST RESISTANCE

Abstract: The German occupation and the establishment of the Pétain regime were not well received by most of the French population. Many of the diplomats who officially worked for the Vichy regime supported the French resistance. The present study analyses, based on unpublished documents, the way in which the French diplomats from Bucharest collaborated with the resistance movement led by Charles de Gaulle.

Keywords: Pétain regime, French resistance, legation, Bucharest

*

Istoriografia rezistenței franceze este una pe cât de generoasă, pe atât de complexă, întrucât fenomenul rezistenței împotriva ocupațiilor germani în cel de-al Doilea Război Mondial a cuprins grupuri politice și sociale diferite, care se regăseau atât în interiorul teritoriului francez, cât și în afara lui. Chiar din vara lui 1940, diplomați și oameni politici francezi și-au dat demisia din diferitele structuri de conducere și au refuzat să fie parte a noului regim de la Vichy. Rețeaua diplomatică a noului regim a suferit și ea schimbări majore, în perioada iulie-noiembrie 1940, mai mulți șefi de misiune fiind schimbați, iar o parte din diplomați trecând alături de gruparea lui Charles de Gaulle, instalat la Londra. De asemenea, Franța a fost nevoită să rupă relațiile cu mai multe state, ajungând ca în 1944 să mai existe doar 22 de state care să aibă reprezentanțe diplomatice în noua capitală de la Vichy,

---

* Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași (preutucristina@yahoo.com).

¹ „Această lucrare a fost finanțată prin programul Granturi de cercetare acordate de către Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Grant UAIC, cod GI-UAIC-2020-08”/ "This work was supported by a grant of the "Alexandru Ioan Cuza" University of Iasi, within the Research Grants program, Grant UAIC, code GI-UAIC-2020-08".

printre care și România². În fruntea Ministerului de Afaceri Străine s-au succedat mai multe personalități în perioada 1940-1944, care au venit și cu perspective diferite în privința colaborării cu Germania nazistă. Din 28 octombrie 1940 și până în 9 februarie 1941, Ministerul Afacerilor Străine a fost condus de Pierre-Etienne Flandin. El este urmat de Amiralul Darlan până în 17 aprilie 1942, dată de la care se întoarce Pierre Laval, care va rămâne până la finalul regimului de la Vichy³.

Prin urmare, ocuparea teritoriului francez de către trupele germane au dat naștere unor reacții multiple din partea cetățenilor și a elitei franceze, iar termenul de „rezistență” a început să capete foarte multe nuanțe. În termeni generali putem vorbi de trei direcții principale ale acestui fenomen.

Primele organizații de rezistență au apărut încă din 1940, mai ales în zona de nord a Franței și aici putem enumera: „Comité National du Salut Publique”, sub conducerea lui Boris Vildé și a lui A. Lewitzky. Mișcarea a editat și un ziar, „Résistance”, și se ocupa de eliberarea de acte false pentru francezii care voiau să părăsească zona ocupată⁴. În noiembrie 1940 s-a înființat un alt grup condus de socialiști, care din mai 1941 s-a intitulat „La Quatrième République”. În septembrie 1940 a luat naștere organizația „Ceux de la Liberation”, iar la final de 1940 „Organisation Nationale de la Resistance”, care se va transforma în „Ceux de la Resistance”⁵. O altă organizație cunoscută era cea a comuniștilor francezi, înființată în octombrie 1940, „Organisation Spéciale de Combat”, condusă de Charles Debarge. Ea avea și grupe specializate înarmate, cu scopul de a recupera armele, de a proteja distribuitorii de manifeste și demonstrații și pentru alte acțiuni de sabotaj⁶.

Au existat astfel de organizații de rezistență și în zona de sud. Una dintre cele mai cunoscute era „Vérités”, transformată, apoi, în „Combat”. Din toamna lui 1942, liderii grupului au cerut ajutor lui Charles de Gaulle, ajutor care va veni mai târziu, după ce au „aderat” la grupul gaullist. Organizația avea și un ziar intitulat „Organ al mișcării de eliberare franceză”⁷. Această diversitate de grupuri a presupus și existența unor multitudini de opinii cu privire la ideea de rezistență, la direcția pe care această mișcare ar trebui să o ia, dar i-a fragmentat și forța afișată împotriva ocupației germane. O mare parte din aceste grupuri, precum și altele, s-au alăturat

---

² Până în octombrie 1940, România a rămas reprezentată de Richard Fransavici. Pe 30 octombrie 1940, noul ministru extraordinar și plenipotențiar, Dinu Hiott, a depus scrisoarea de acreditare în fața mareșalului Pétain.

³ Sarazin Maurice, *Le Corps Diplomatique à Vichy (1940-1944)* (Paris: Edition Dualpha, 2019), 30.

⁴ Teodorescu, Dorin, *Rezistența franceză internă. Eliberarea Parisului* (Slatina: Editura Fundației „Universitatea pentru toți”, 1999), 45-46.

⁵ Teodorescu, *Rezistența franceză internă*, 46.

⁶ Teodorescu, *Rezistența franceză internă*, 47.

⁷ Teodorescu, *Rezistența franceză internă*, 44.

mișcării lui Charles de Gaulle în număr mare, în mai multe etape, abia după noiembrie 1942, când germanii depășesc linia de armistițiu și ocupă întreg teritoriul francez. Prin urmare, pe parcursul anului 1942, forțele rezistenței erau încă dispersate, fără o coordonare comună care să le dea forță și coerență.

Existau și grupuri de rezistență constituite în cea mai mare parte din intelectuali, oameni de cultură, cum a fost gruparea secretă a lui Boris Vildé, poet, lingvist, etnolog. Lui i s-a alăturat Germaine Tillion, Jean Cassou, Pierre Brossolette, Jean Paulhan, Anatole Lewitsky, Yvonne Oddon, iar gruparea se ocupa cu ajutorarea evadaților, contra-propagandă și informații⁸.

O a doua formă de rezistență pe care o menționăm este mișcarea de rezistență gaullistă sau a „Franței libere”, dezvoltată în jurul personalității generalului de Gaulle. Retras la Londra și ajutat de guvernul londonez, precum și de *Intelligence Office*, de Gaulle a creat o structură de putere în exil, intitulată, Comitetul Național francez, compus din 8 comisari numiți prin decret⁹. Acestui comisariat i s-a alăturat și un serviciu secret denumit până în 1942, „Service de renseignement”, după care și-a schimbat numele în „Bureau Central de renseignement et d'action militaire” (BCRAM)¹⁰. Această structură i-a permis lui de Gaulle să pătrundă în rețeaua diplomatică franceză și să adune în jurul său numeroși oameni valoroși care să lupte, din afară, în apărarea drepturilor francezilor.

În istoriografia franceză se mai vorbește și de o a treia formă de rezistență, cea pétanistă, sau de falsul vichysm. Alegerea mareșalului Pétain în fruntea noului regim de la Vichy nu a fost nici ea întâmplătoare, imaginea mareșalului fiind puternic legată de ideea de luptă a Franței împotriva inamicului. Pétain și-a construit o reputație de militar dedicat crezului național francez, iar rămânerea sa în fruntea noii structuri de conducere, în condițiile ocupării de către trupele naziste a jumătate din teritoriul francez, trebuia să constituie un mesaj adresat populației că Franța încă nu a pierdut total, că este vorba de o situație politico-administrativă provizorie și că mai există speranțe de redresare. Mareșalul Pétain s-a considerat pe un front deschis împotriva autorităților naziste, iar principala sa armă a constituit-o arta compromisului. În discursul său de Anul Nou, în 1941, Mareșalul Pétain a făcut apel la unitatea franceză în jurul guvernului de la Vichy și a declarat că Franța a rămas o putere colonială și europeană, dar că în actualele condiții Franța se simte sufocată¹¹.

⁸ Hogenhuis, Anne, *Des savants dans la résistance. Boris Vildé et le réseau du Musée de l'homme* (Paris: Hors Collection, 2009).

⁹ Albertelli, Sébastien, *Les services secrets du général de Gaulle. Le BCRA 1940-1944* (Paris: Édition Perrin, 2020), 137.

¹⁰ Albertelli, *Les services secrets du général de Gaulle*, 139.

¹¹ *Raporturile franco-germane și mesajul de anul nou al Mareșalului*, în Arhiva Ministerului de Afaceri Externe (A.M.A.E.), fond 71/Franța/1942. General, vol. nr. 5, f. 28.

În primul său an de mandat, mareșalul Pétain era foarte popular, dar cu o popularitate personală și nu una datorată proiectelor noului regim. De asemenea, alternativa Charles De Gaulle, care era asociat cu Anglia nu oferea prea mare încredere populației, atât din rațiuni care țin de tradiționala competiție dintre Franța și Anglia, cât și din cauza pasivității Angliei chiar și în preajma ocupării teritoriului francez. Toți acești factori au dus la o stare de spirit favorabilă mareșalului Pétain, la acea vreme, iar societatea simțea nevoia de a se solidariza cu cineva care se declară apărător al intereselor lor și ale statului francez.

Pornind de la acest succint tablou al dezvoltării fenomenului rezistenței franceze, și având în vedere complexitatea acțiunilor și a modului în care diferite personalități au glisat dintr-o grupare în alta, ne propunem în studiul de față să facem o radiografie a fenomenului rezistenței gaulliste în cadrul Legației franceze din București, prin realizarea unor portrete ale diplomaților și intelectualilor francezi angrenați în diferite acțiuni de rezistență.

Trebuie să menționăm faptul că permisivitatea autorităților de la București în ceea ce privește desfășurarea propagandei franceze și dezvoltarea rețelei de colaborare a francezilor cu gruparea francezilor liberi și cu serviciile anglo-americe a făcut ca Legația din București să devină unul dintre cele mai importate centre gaulliste din Balcani. Cea mai mare parte a elitelor politice și intelectuale, în ciuda alianței cu Germania din acel moment, a rămas puternic anglofilă și francofilă. Pe de altă parte, cu permisiunea și ajutorul tacit al ministrului de externe, Mihai Antonescu, grupul politic aflat în opoziție a căutat și a menținut toate legăturile posibile cu statele Aliate, inițial pentru a nu pierde controlul total în favoarea Germaniei, iar din 1942, pentru a consolida canale diplomatice și de negociere în vederea încheierii unui armistițiu care să fie în favoarea intereselor românești. Prin urmare, până în 1945 autoritățile române nu au intervenit în stoparea acțiunilor de spionaj franco-englez, ba, uneori, au încercat să amortească și ele vigilența autorităților militare germane prezente la București. Iar acest lucru a fost foarte vizibil mai ales în contextul plecării lui Jacques Truelle în Alger, în iulie 1943, atunci când s-a alăturat, oficial, mișcării gaulliste.

Unul din cazurile cele mai cunoscute de diplomați francezi care a lucrat și în avantajul cauzei gaulliste l-a constituit Jacques Truelle, ministrul Franței la București în perioada februarie 1941-iunie 1943. Jacques Truelle era un diplomat de carieră, cu studii în drept, recunoscut pentru prestața sa în lumea diplomatică. În decembrie 1926 a fost numit și cavaler al Legiunii de Onoare. Înainte de a fi nominalizat de către noul guvern de la Vichy ca trimis extraordinar și ministru plenipotențiar la București, el a ocupat postul de ambasador la Washington timp de doi ani. El era văzut de către guvernul de la Vichy ca fiind indispensabil pentru

legația din București, care risca la acel moment să rămână reprezentantă necorespunzător, după plecarea ministrului Adrien Thierry¹².

Deși Truelle a fost nominalizat în octombrie 1940 pentru postul din București, el a ajuns în România abia în februarie 1941, interval când, cel mai probabil, s-a produs și adeziunea sa la mișcarea gaullistă, cel puțin într-un mod neoficial. Încă din toamna lui 1940 gaulliștii par a fi interesați de J. Truelle, care-și doreau să-l contacteze astfel încât „să nu-i compromită poziția”¹³. Imediat după venirea sa la București, S.S.I. a ajuns la concluzia că Truelle era un adept al gaullismului, deși poziția sa oficială era una coerentă în sensul pétainist. Discursul și atitudinea sa duală poate avea mai multe explicații. În primul rând era nevoie de păstrarea unei aparențe a reprezentării poziției oficiale a guvernului de la Vichy, calitate în care se afla la București și chiar o încredere acordată Mareșalului Pétain de a rezolva, pe cât posibil, situația Franței. Pe de altă parte, atitudinea sa echilibrată și discursul pétainist ar fi distras atenția germanilor din București asupra activității Legației. În felul acesta și membrii coloniei franceze din România ar fi fost mai bine protejați, mai ales că mulți din ei activau pentru „Franța liberă”. Așa se explică și pledoaria sa din ianuarie 1942, în rândul comunității franceze din București, pentru politica mareșalului Pétain. El a declarat la întâlnirile pe care le-a avut cu membri ai comunității că în cadrul comunității franceze din România nu va mai exista nicio disidență politică, deoarece manifestările de până atunci, ale „așa-zisilor disidenți au fost rău înțelese, ei nefiind în cele mai multe cazuri partizani ai generalului de Gaulle sau ai englezilor, ci patrioți exagerați în aprecierile lor, însă sinceri și loiali față de Franța și de mareșalul Petain”¹⁴. J. Truelle le propunea un contact mai strâns cu Legația pentru a înlesni informarea lor privind politica de la Vichy.

Ministrul Truelle avea și o opinie foarte apreciativă la adresa românilor și a conducerii lui Ion Antonescu. El spunea că „nici un român n-a uitat Franța și, cu toate vicisitudinile războiului, cu toată presiunea germană impusă oficialității române, spiritul francez trăiește puternic în toate domeniile spirituale românești, de la cel mai înalt până la cel mai umil”¹⁵. Tot în aceeași ordine de idei, el a păstrat o legătură apropiată cu autoritățile române, și chiar cu membri ai opoziției, având mereu un discurs împăciuitoare și echilibrat. De aceea, el sfătuia pe consilierii săi ca în rapoartele către Vichy „să nu se insiste prea mult asupra problemelor iritante pentru

---

¹² Bichiș, Adriana, „De Vichy a la Resistance: le case du diplomate Jacques Truelle”, *Studia UBB. Europae*, LVII, 3, (2012): 192.

¹³ *Ibid.*, 196.

¹⁴ *Notă SSI din 27 februarie 1942 în jurul acțiunii de gaulliștilor*, în A.M.A.E., fond 71 Franța. Relații cu România, vol. 73, f. 27.

¹⁵ Vezi Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (A.C.N.S.A.S.), Fond Documentar, dosar nr. 21015, vol. 6 (Legatia franceză 1932-1942), f. 210.

guvernul român, fiindcă nu avem interesul să ne fixăm pe linia adversă, nici să provocăm anumite acțiuni inoportune, ci doar să înregistrăm imparțial evenimente și fapte care intră în mod riguros în cadrul sistemului nostru de lucru și în limitele actualelor raporturi româno-franceze”¹⁶.

Consolidarea Comitetului francez al eliberării naționale și a Consiliului național al rezistenței în primăvara lui 1943, a determinat ca un nou val de funcționari și diplomați să defecteze în tabăra gaullistă. Jacques Truelle și-a manifestat într-un cerc restrâns din cadrul Legației, deschis dorința de a se alia lui de Gaulle, încă din noiembrie 1942. Împreună cu alți diplomați aflați la post, precum Jean Basdevand, Jean de Lagarde sau H. Spitzmüller sau au pus problema defectării în grup spre Alger, dar în cele din urmă, soluția cea mai potrivită părea a fi aceea de a pleca individual, pe rând¹⁷. Astfel că, în iunie 1943 ministrul Truelle a părăsit Bucureștiul, cu acordul tacit al autorităților române și s-a alăturat, oficial, echipei lui de Gaulle, la Alger.

Un alt caz interesant este cel al secretarei ministrului J. Truelle, Jacqueline d'Humieres, care era și agentă a serviciului de informații francez din cadrul Legației, iar din 1941 și a *Intelligence Service*. Iată cum vedea ea acțiunea de rezistență: „Oricum se va schimba situația, patrioții francezi din România rămân alături de lupta Angliei, convinși că Mareșalul Pétain organizează revanșa mergând deocamdată pe linii cât mai întortocheate pentru a adormi atenția guvernului german. La punctul final, toți francezii, indiferent de rolul ce-l joacă actualmente, se vor întâlni. De aceea francezii nu se depărtează nici un moment de la atitudinea de prietenie și colaborare cu Anglia”¹⁸. J. d'Humieres avea misiunea de a observa activitatea legației germane și a cercurilor societăților industriale germane din București, centre care erau considerate ramificațiile principale ale spionajului german în România¹⁹. După plecarea lui J. Truelle la Alger, ea nu a mai lucrat la Legație și a părăsit România, mergând în Turcia, la finalul anului 1943.

Jean Mouton, care venise în România din ianuarie 1938, ca atașat la Institutul francez din București și profesor în cadrul Misiunii universitare franceză, a preluat din octombrie 1940 funcția de director al Institutului francez, după plecarea lui Alphonse Dupront. El a rămas în funcție până în 1946 și a fost cunoscut ca un gaullist activ. Raporturile SSI îl descriau ca fiind: „un om destoinic, cult și foarte fin, dotat de o inteligență remarcabilă. Din acest motiv este foarte apreciat în

---

¹⁶ Vezi A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870, vol. 16, f. 256.

¹⁷ Bichiș, „De Vichy a la Resistance: le case du diplomate Jacques Truelle”, 200.

¹⁸ Vezi A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 938006, f. 8.

¹⁹ Vezi A.C.N.S.A.S., Fond Documentar, dosar nr. 21015, vol. 2, f. 205.

cercurile legației”²⁰. Principala sa misiune era aceea de a sprijini activ propaganda culturală franceză în România, care-și propusese să depășească propaganda italiană și germană. În decembrie 1942 el afirma că dacă sunt unii francezi care urmează pe generalul de Gaulle acesta înseamnă că n-a dispărut spiritul de inițiativă, atunci când se arată că totul este pierdut²¹.

Consilierul Henry Spitzmüller, licențiat în litere și în drept și-a început cariera în diplomatie ca atașat de ambasadă, la 16 iulie 1918. A activat și într-o serie de delegații franceze în cadrul Societății Națiunilor și al Comisiei Dezarmării. În 1933 a fost decorat cu Medalia Militară, iar în 1934 a devenit Cavaler al Legiunii de Onoare. În perioada 1 ianuarie – 1 mai 1936 a fost secretar 1 ad-interim, la București, iar de la 1 aprilie 1938 a revenit în cadrul Legației din București ca secretar 1²². Henry Spitzmüller s-a raliat mișcării de rezistență încă din iunie 1940, atunci când a dat curs apelului generalului Charles de Gaulle și a redactat, împreună cu mai mulți diplomați și intelectuali de la București, un răspuns oficial apelului din 22 iunie a lui de Gaulle. Ceilalți semnatari ai scrisorii erau: Alphonse Dupront, Michel Dard, director al Serviciului de presă al ambasadei, Roger Paquelin, administrator al Băncii Comerciale române, Charles Singevin et Jacques Laissaigne din serviciul de presă al Ambasadei²³.

Deși un gaullist convins, H. Spitzmüller dorea să mențină unitatea coloniei franceze și mai ales să o țină departe de controlul germanilor. Astfel că, în februarie 1943, în cadrul unei conferințe cu personalul Legației a dat următorul sfat: „nici un francez nu trebuie să facă culpă Mareșalului Pétain și primului ministru Laval de politica pe care o desfășoară în prezent, ci trebuie să știe că toți aceștia se sacrifică pentru Franța. Ei, ca și noi, simt durerea Patriei, însă trebuie să stea la posturile lor”²⁴. De asemenea, el era interesat de menținerea unor strânse legături cu elita politică românească și, în general, de menținerea unei strânse legături diplomatice între cele două state. În 1941 afirma: „Oricât de mari vor fi eforturile noastre și oricât de insistente ar fi sentimentele francofile ale poporului român, fără concursul elementului politic nu vom putea realiza mare lucru, cel mult vom putea menține legătura. De altfel, la germani situația se prezintă invers: au concursul politic,

²⁰ Notă din 3 noiembrie 1942, în A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legația franceză), vol. 21, f. 190.

²¹ Nota S.S.I. din 31 decembrie 1942, în A.C.N.S.A.S., Fond Documentar, dosar nr. 21015, vol. 2, f. 313.

²² *Annuaire Diplomatique et Consulaire de la République Française pour 1939*, Nouvelle Serie, Tome L, (Paris: Imprimerie Nationale): 353-354

²³ Bichiș Adriana, ”Henry Spitzmuller – un acteur des relations franco-roumaines (juin 1940-aout 1944)”, *Codrul Cosminului*, XIX, no.1, (2013), 83.

²⁴ Notă, în A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legația franceză), vol. 22, f. 226.

economic și militar însă nu au legătura cu poporul român”²⁵. Depășirea liniei de armistițiu în noiembrie 1942 de către armata germană a determinat o coeziune mai mare a grupurilor de rezistență și a scos în evidență principalul obiectiv al luptei de rezistență franceză. În acest context, H. Spitzmüller declara: „Nu există – trebuie ca lucru acesta să se știe odată pentru totdeauna – gaulliști, pétainiști etc.; toți suntem francezi care vor să trăiască viața așa cum o înțeleg. Sufletul francez e complicat, dă aparența unei dezordini. Numai cine a studiat, trăind în Franța, sensibilitatea individuală franceză, poate judeca felul cum elementele naționaliste din Franța fac greutăți autorităților franceze, care nu sunt văzute cu ochi prea buni”²⁶.

Spitzmüller a fost cel care a preluat conducerea legației după plecarea ministrului Truelle la Alger, în iunie 1943 și până la venirea următorului ministru acreditat, Paul Morand, în august 1943. De asemenea, după debarcarea anglo-americană, reîntoarcerea lui de Gaulle în Franța și rechemarea sa din post în noiembrie 1944, el a afirmat că activitatea sa este bine cunoscută ca gaullist, doar că nu a avut însă șansa ministrului Truelle de a putea din timp să părăsească postul și România și astfel să-și aranjeze situația. Spunea că nu dorește să se reîntoarcă prea curând în România, deoarece i se impută de pe acum că ar fi mai mult român decât francez²⁷.

Atașatul de legație, André Paul Raymond era menționat în 1941 ca fiind și șeful serviciului secret al Legației. El era apropiat mai degrabă de opiniile lui H. Spitzmüller, de aceea, în prima perioadă a conducerii lui J. Truelle uneori era în conflict de opinii cu acesta în ceea ce privește rolul pe care ar trebui să-l aibă Biroul II. El observa tendința propagandei sovietice de a îngloba tot ceea ce înseamnă lupta antinazistă, de aceea, într-un raport al său din august 1942 consemna: „se face o gravă eroare de către unii interesați că se înfățișează democratismul și liberalismul unor francezi din România drept comunism, după cum s-a judecat și apreciat greșit și patriotismul agitat al unora ce erau considerați gaulliști sau agitatori anglofili”²⁸. Astfel, Paul Raymond era preocupat ca societatea sau guvernul de la Vichy să înțeleagă acțiunile pur patriotice ale francezilor și să nu le ducă într-o luptă ideologică a stângii împotriva dreptei.

O altă figură importantă în rețeaua de rezistență era și viceconsulul Marc Fabre, care a fost și șeful serviciului secret din cadrul Legației. În același timp, avea puternice relații cu gruparea gaullistă, fiind cel care mobiliza cercurile francezilor

²⁵ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legația franceză), vol. 15, f. 109.

²⁶ *Nota SSI din 12 noiembrie 1942*, A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legația franceză), vol. 21, f. 102.

²⁷ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legația franceză), vol. 25, ff. 422-423.

²⁸ *Nota DGP din 13 august 1942*, în A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legația franceză), vol. 20, f. 128.

liberi din capitală pentru a se implica în activități în favoarea generalului de Gaulle, înlesnea corespondența dintre evreii din România și acei din Franța și obține pasapoarte false pentru prizonierii francezi, evadați din Germania²⁹. El avea întrevederi cu conducerea gaullistă din București, la „Maison française” și transmitea ordinele primite de la centrala de gaullistă din Siria pentru activitatea lor în România³⁰. După ocuparea armatei germane a întregului teritoriu francez, el a declarat că dacă centrala de la Vichy i-ar cere să se întoarcă, ar prefera să demisioneze și să rămâne în continuare la București, având prieteni care l-ar ajuta, fiind convins de faptul că va putea reveni în corpul diplomatic cu alte șanse³¹. Prin urmare, avea întreaga încredere că Franța va reveni la situația anterioară anului 1940, iar Aliații o vor ajuta că învingă armata ocupantă.

De ce avem această strânsă colaborare între gaulliști și englezi? Conștienți că doar o alianță cu Marea Britanie și S.U.A. ar putea readuce Franța pe picioare, atât mareșalul Pétain, cât și de Gaulle au permis serviciilor secrete franceze să aibă o colaborare îndeaproape cu serviciile anglo-americe, doar ca mareșalul Pétain nu putea să facă acest lucru în mod deschis. În același timp, lupta de supremație între cei doi, în ceea ce privește ideea de rezistență împotriva ocupației germane, făcea ca situația să devină confuză. Elementul comun părea a fi ideea de apărare a intereselor franceze, de aceea, indiferent de tabăra aleasă, francezii își justificau acțiunile tocmai prin ideea că o fac în numele salvării Franței.

Astfel, un prim aspect concludiv pe care îl putem observa foarte ușor din motivațiile diferiților diplomați acreditați la București, ar fi dorința lor de a lupta în sprijinul intereselor națiunii franceze și alungarea trupelor germane din Franța, indiferent de calea prin care acest lucru ar fi fost posibil. De aceea, mulți diplomați acționau atât în sprijinul guvernului pétanist, cât și a lui de Gaulle. Mulți din cei care și-au asumat conducerea Franței în acea perioadă au făcut-o fiind conștienți de necesitatea de a colabora cu naziștii. În acest sens, mi se pare relevantă mărturia pe care Pierre Laval, prim-ministru în guvernul de la Vichy din aprilie 1942-august 1944, o face în 1945, în timpul procesului său: „ocupația germană ne-a constrâns să luăm o serie de măsuri cum ar fi cele împotriva evreilor. Ele nu au fost niciodată inițiativa mea, iar intervențiile mele au avut mereu rolul de a atenua acest fel de măsuri. (...) puteam pleca și să abandonez țara noastră pe mâna unor aventurieri ai colaboraționismului sau să o las la discreția învingătorului. Aveam eu dreptul să fac

---

²⁹ Vezi A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legatia franceză), vol. 25, f. 25.

³⁰ *Notă a S.S.I. din 4 august 1942*, în A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legatia franceză), vol. 19, f. 89.

³¹ *Nota S.S.I. din 31 decembrie 1942*, în A.C.N.S.A.S., Fond Documentar, dosar nr. 21015, vol. 2, f. 312.

acest lucru?”³². După noiembrie 1942, când întreg teritoriu francez este ocupat de trupele germane, a devenit tot mai evident faptul că doar forța lui de Gaulle din exterior, sprijinit de anglo-americieni, ar mai putea schimba situația. De aceea, grupul gaullist a căpătat cu adevărat putere abia din 1943. În privința strictă a relațiilor româno-franceze, cel de-al Doilea Război Mondial rămâne o perioadă de testare profundă a prieteniei diplomatice dintre cele două state, dar, în cele din urmă, ambele au găsit înțelegere și ajutor reciproc, ceea ce a consolidat și mai mult relația.

BIBLIOGRAFIE

- Arhiva Ministerului de Afaceri Externe (A.M.A.E.), fond 71/Franța, vol. 5; vol. 73.
- Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (A.C.N.S.A.S.), Fond Documentar, dosar nr. 21015, vol. 2, 6.
- A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 938006.
- A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 187870 (Legăția franceză), vol. 14, 15, 16, 19, 21, 22, 25.
- Albertelli, Sébastien. *Les services secrets du général de Gaulle. Le BCRA 1940-1944*. Paris: Edition Perrin, 2020
- *Annuaire Diplomatique et Consulaire de la République Française pour 1939*, Nouvelle Serie, Tome L.Paris: Imprimerie Nationale, 1939.
- Aparaschivei, Dorin. *Serviciul britanic de informații în România (1916-1950)*.București: Editura Militară, 2020.
- Bichiș, Adriana. "Henry Spitzmuller – un acteur des relations franco-roumaines (juin 1940-août 1944)", *Codrul Cosminului*, XIX, nr. 1 (2013): 77-92.
- Bichiș, Bichiș. "De Vichy a la Resistance: le case du diplomate Jacques Truelle", *Studia UBB. Europae*, LVII, 3, (2012): 189-208.
- Hogenhuis, Anne, *Des savants dans la résistance. Boris Vildé et le réseau du Musée de l'homme*. Paris: Hors Collection, 2009.
- *Laval parle...notes et mémoires rédigé a Fresnes d'août à octobre 1945*. Paris: La diffusion du livre et libraire Ch. Béranger, 1948.
- Sarazin, Maurice. *Le Corps Diplomatique à Vichy (1940-1944)*. Paris: Edition Dualpha, 2019.
- Teodorescu, Dorin. *Rezistența franceză internă. Eliberarea Parisului*. Slatina: Editura Fundației „Universitatea pentru toți”, 1999.

---

³² *Laval parle...notes et mémoires rédigé a Fresnes d'août à octobre 1945* (Paris: La diffusion du livre et libraire Ch. Béranger, 1948), 61.